

Herinneringen uit een veelbewogen jaar

De bevrijding

17 september 1944

Om 9 uur ben ik thuisgekomen uit de nachtdienst. 't Is rustig geweest. Het LSWK is vrijwel op non-actief. Berichten komen er bijna niet meer. De grote spanning, waarin we sinds veertien dagen leefden, na die beroemde Dinsdag, toen we de wanorde van de terugtocht van de Duitse Nachschub zagen, wordt langzamerhand minder. Er zijn geen vliegtuigen geweest in de nacht. Alleen het doffe gedreun van de kanonnen aan de Belgische grens hebben we gehoord en als we op onze uitkijkplaats op de bovenste verdieping van één der "hoogbouwen" 1) stonden, zagen we het flitsen van het mondingsvuur.

De stad was nog stil, toen ik naar huis ging. Ik zal maar niet gaan slapen; 't is jammer van de Zondag en Corrie vindt het zo vervelend. Lekker wassen en scheren en dan vanmiddag maar wat rusten. Ontbijt, dan wat scharrelen met de kinderen.

Corrie met Joke op schoot
Marijke, Els en Joop Boxsem
in tuin Stroobloemstraat
Eindhoven 1944

Daarna luchtalarm.

Niets bijzonders in deze tijd, maar toch even kijken in de tuin. Daar komen de vliegtuigen al, grote viermotorige bommenwerpers. Ze vliegen niet hoog. Prachtig gezicht toch, die knapen. Het zijn er veel. Ze vliegen in Noord-Oostelijke richting. Eindelijk zijn de laatste over. Toch komt er nog geen veilig-sigitaal. Tien minuten al en nog steeds alarm. De mensen kunnen niet naar de kerk. Een enkele gaat toch maar.

Nieuwe formaties komen aan. Ook zij vliegen voorbij. Intussen komen de eerste al weer terug een kilometer of drie meer naar het Oosten. Ze vliegen ook lager. Mooi is dat geregeld. De buurt krijgt meer belangstelling.

Ik sta al weer op mijn gewone plaats op de dienstkist onder het zolderraam. De Flak gaat zich nu ook weren, maar 't zijn er niet veel meer. De meeste batterijen zijn blijkbaar al weg. Weer even rust uit het Zuiden. Dan nieuwe golven, lager dan de eerste. Die verspreiden zich. De buurt wordt onrustig. Daar zie ik een rode lichtkogel en vlak daarna is er een dof geratel, ontplofende bommen. Ze vallen niet ver van de stad, in Noord-Oostelijke richting. De Flak leeft nog even op, zwijgt dan helemaal. Steeds meer vliegtuigen. Ik krijg dat rare, onzekere gevoel weer. Ik wil toch alles zien en wil toch ook de kinders in het oog houden.

Dus ren ik heen en weer, naar de zolder, in de tuin, weer naar boven, dan naar de peuters, die met hun jasjes aan in de kamer zitten bij de schoorsteen, Joke in de wagen. Corrie zit te foeteren dat ik zo

onrustig ben. Ze wil ook wel wat zien. Ik kan er niets aan doen, moet rennen om mijn zenuwen de baas te blijven.

Daar is weer een golf. De vliegtuigen zwenken vlak boven ons huis naar links, in de richting van het vliegveld. Meteen vallen de bommen al, grote rook- en stofwolken rijzen op. Wat zou er gaan gebeuren? Zou de stad ook aan de beurt komen. Het is één gedonder van vliegtuigen. De kerk is allang vergeten. Eindelijk wordt het rustiger. Tenslotte wordt er veilig geblazen.

Corrie maakt koffie. Roelie gaat maar niet naar Zondagschool. Er zouden toch geen kinderen geweest zijn. Als de koffie net is ingeschonken, weer alarm. Geen bommenwerpers nu, maar jagers, veel en snel. Prachtige tweestaarters, de Lightnings, die dartelen in de lucht, zwenken en duiken ten Noorden van de stad. De koffie wordt vergeten, ik moet weer naar buiten. Even informeren, nee, in de fabriek is niets gebeurd, ook in de stad is geen schade, alleen in Zeelst, vlak bij het vliegveld. Daar komen nieuwe formaties bommenwerpers; we krijgen het wel vandaag. Maar nee, geen bommenwerpers zijn het. De tweemotorige toestellen trekken zweefvliegtuigen. Een prachtig gezicht. Hoogstens 500 meter vliegen ze boven ons. De mensen kruipen op de daken. De jongens staan zelfs op de schoorstenen. Men zwaait met zakdoeken, we juichen. De trein verdwijnt in Noordelijke richting. Maar het houdt niet op. Steeds meer gliders en nu ook vrachtkisten alleen. Plotseling een geschreeuw: "Valschermen in de lucht". Ik vlieg weer naar boven. Ja, daar bij de IJzeren Man is de lucht vol wolkjes, zoals ik dat ook gezien heb in 1940 bij Ypenburg. Wild van enthousiasme worden de mensen. Er is iets op til, dat voelt men. Maar hoe en wat? Niemand durft er zijn oordeel over zeggen.

Het is intussen middag geworden. Het eten was maar half klaar. Veel belangstelling hebben we er ook niet voor. Steeds weer komen groepen vliegtuigen voorbij op hun tocht naar het Noorden. Honderden jagertjes draaien en zwenken hoog in de lucht.

Langzaam zakt het af en tegen de avond is het weer volkomen rustig. Alleen de kanonnen heel in de verte dreunen dof. We gaan maar vroeg naar bed, wie weet wat er vannacht nog gebeurt en wat de dag van morgen brengen zal.

18 september 1944

Om half zeven is het weer dag. Corrie moet naar boer Hol om melk. Zij gaat de ochtendkou in en ik sta op. Dan wordt er gebeld. Mevrouw Krans, hevig opgewonden, komt vertellen dat we moeten evacueren, want de Duitsers graven geschut in op de Floralaan. Er staan tanks in het bos. Ik ben als gewoonlijk erg sceptisch tegenover deze verhalen. Als het waar is, zal Corrie wel terugkomen. In de straat zenuwachtige stemmen. Mensen draven heen en weer. Daar gaat Cees met heel de schare voorbij. Hij is bang, dat de Tommies deze opstellingen zullen beschieten en dan krijgen we zeker wel wat mee. Ik ga eens kijken om de hoek. Ja, werkelijk, daar staan kanonnen en tanks. Bewoners van de Floralaan moeten de wielsporen in het zand uitvegen. Ik trek af, heb geen zin om knechtje voor de Moffen te worden. Een paar soldaten gaan met kippen naar mevr. K. om ze daar te braden. Corrie blijft lang weg. Zou ze er niet meer langs kunnen?

Wij eten maar vast. Eindelijk, daar is ze. Met melk voor de peuters. Ja, in het bos lagen de moffen, maar ze mocht toch wel passeren. Maar nu trekken ze weer weg. Wij zijn het met elkaar eens, dat je beter kunt blijven waar je bent. Er zijn maar weinig mensen naar hun werk. De bakker en de melkman gaan gewoon rond. Plotseling drie doffe slagen veraf. Driemaal gefluit en drie explosies. Artillerievuur over ons heen. Gaan ze komen? Even daarna nog eens en nog eens. Dan stilte. De kinderen zijn weer binnengehaald. Enkele Spitfires vliegen over. Anders niets. Het is half een geworden.

Er komen mensen uit de stad. Ze gebaren, opgewonden. In de tuin staat Smit en beweert dat hij Amerikanen heeft gesproken. Ze zouden uit het Noorden in de stad zijn gekomen. Ik geloof dat natuurlijk weer niet. Dan krijg ik een "Camel" en laat hij mij een zilverbon zien met de Koningin erop. Gekregen van de Amerikanen. Ik moet nu wel geloven. Ik klim weer op zolder. Zijn er al vlaggen te zien in de stad? Ik zie er nog geen. In onze buurt zie je nog een enkele Duitser. Het is dus nog niet veilig.

Corrie kookt in tuin op hout, Roelie met Joke op arm

Er wordt weer maar half gegeten. We leven teveel in spanning. De hele middag zit ik op het dak. Daar kan ik een stuk van de landen achter het Ziekenhuis zien. Misschien ontdek ik daar de eerste Engelse soldaten. Maar alles blijft leeg. Ik heb me nog niet geschoren vandaag. Ik zal het nu maar doen. Net ben ik ingezeept of er is beroering in de straat. Marechaussee in de oude, door de Moffen verboden uniforms, met de witte

koorden, stappen bij ons van hun fietsen. Of ze hun fietsen bij ons mogen zetten. Accoord natuurlijk. Wat ze gaan doen? Duitsers uit het bos halen. Wel wat onvoorzichtig gaan ze, slechts met hun dienstpistool gewapend, het bos in. Even later klinkt gejuich. Daar zijn ze weer. Drie moffen tussen zich in, één heeft nog een panzerfaust in de hand.

Op de Aalsterweg schijnt intussen wat aan de hand te zijn. Geraas klinkt tot ons door en daarboven uit gejuich. Daar fietst iemand de straat in en schreeuwt: "De vlaggen uit, de Tommies rijden over de Aalsterweg. We zijn vrij!" Wonderlijke dingen gebeuren er. Iedereen wenst iedereen geluk. Vlaggen gaan uit. Een kring wordt gevormd, die steeds maar groter wordt en we dansen en we juichen en zingen Oranje Boven. We zijn vrij!"

"Die avond gaan we laat naar bed. Ik ben nog op de Aalsterweg geweest. Twee, drie rijen dik trekken de colonnes van het Britse leger door Eindhoven naar het Noorden. De Tommies lachen en zwaaien naar ons. Wij juichen tot we schor zijn. Corrie zal ook even gaan. Ze is al gauw weer terug. Ze heeft het niet getroffen. Juist toen ze aankwam kregen twee mannen ruzie om een paar gekregen sigaretten. Ze was er te dicht bij en kreeg een klap op haar oog, waarna ze maar weer huis-toe ging.

19 september

De dag van de bevrijding. Het leven gaat zijn gang. Niemand werkt, maar ik moet toch in dienst. In de hoofdstad heerst een vrolijke stemming. Belevissen worden uitgewisseld. In Woensel is nog wel even gevochten. De hele stad is overstromd met legerwagens en soldaten. Het maakt een geweldige indruk op ons. Tegen zoo'n kracht moet de Duitser het toch verliezen. We hebben het altijd gezegd, maar heel diep in ons hart heeft toch wel eens de twijfel geheerst. Nu we dit gezien hebben weten we het zeker. We krijgen extra Philipsprak. Veel vet en veel vlees! We doen ons tegoed.

Dan een gerucht. Het wordt sterker. De mensen haasten zich naar huis. De vlaggen worden ingehaald. De Moffen komen terug. Hun tanks naderen uit Nuenen. Ik geloof het weer niet. Zoals ik

meestal niet geloof. Maar de straten worden leeg. Enkele late feestgangers hollen voorbij. Het gaat schemeren. Dan vliegtuiggeronk. Ik zie ze tegen de avondlucht. Ze komen uit het Noorden, tweemotorige toestellen; het lijken wel....nee, het zijn... . Tegelijk schreeuw ik het al uit: "Moffen". Niemand wil het geloven. Oranje lichtfakkels hangen in de lucht. "Bevrijdingsvuurwerk" roept er een. Dan is het er ook al, het vreselijke vuurwerk. Bommen gieren naar beneden, slaan ergens dichtbij in. Ik spring naar binnen, duik onder mijn bureau (*op kantoor bij Philips*). Jan H. duikt naast me onder de tafel met telefoontoestellen. Steeds maar weer hoor je de vliegtuigen ronken. Steeds weer het gegier van bommen en de explosies, gekraak, gerinkel van glas. Een half uur. Hoe lang nog. Eindelijk trekken de vliegtuigen af. De explosies blijven. Ploffende granaten, geweerschoten, geratel van mitrailleurs. We blijven angstig zitten. Jan H. probeert verbinding te krijgen met de gemeente. 't Lukt. Zij weten het ook niet. In de Willemstraat zouden Duitse tanks schieten. Wij horen het, vlak bij ons. Later blijkt het niet waar te zijn. In de stad zijn Engelse munitiecolonnes getroffen en die blijven nog lang na werken. Steeds nog ontploffende munitie.

Eindelijk durven we te voorschijn te komen. Het is nu helemaal donker, maar de stad is verlicht door de gloed van de branden, die overal zijn uitgebroken. Wij kijken elkaar aan, zijn gespaard. Rondom ons ravage. Kapotte ruiten, afgeworpen dakpannen. Enkele EHBO-ers komen zich melden. Er is ook al werk voor hun. In de Elisabethlaan is iemand getroffen. Zij gaan er op af en verlenen hun diensten. In Strijp is brand bij de papierfabriek. De motorspuit van Strijp kan het wel af. Ook op de Emmasingel is brand onder de toren. De complexen brengen rapport uit. Geen slachtoffers in het bedrijf. Veel glasschade. Enkele voltreffers. Wij denken aan onze familie. Hoe zou het bij hen zijn. Later in de nacht gaat een brandweerman er op uit om nieuws op te doen. Later komt hij met geruststellende berichten terug.

In de stad is het verschrikkelijk. Overal zijn de bommen gevallen. Overal brandt het. De gemeente vraagt assistentie voor de Nieuwstraat-Vestdijk. Ze kunnen het daar niet houden. We sturen er een motorspuit op af. Er moeten veel slachtoffers zijn. Als later de balans wordt opgemaakt blijken 198 mensen gedood te zijn. We beleven een onrustige nacht. We vertrouwen de Moffen niet. Als ze nog eens terugkomen? De tankaanval bij Nuenen blijkt intussen niet doorgegaan te zijn.

20 september 1944

Als het licht wordt en onze dienst er op zit, trekken we door de geruïneerde stad naar huis. Wat een chaos! De Moffen kunnen trots zijn op hun resultaat. In een ogenblik is de blijde, feestende stad veranderd en in rouw gedompeld. Als ik thuis kom hoor ik, hoe het daar gegaan is. In panische angst zijn de mensen het bos ingevlucht en hebben daar de nacht doorgebracht. Corrie kon dat natuurlijk niet met drie kleine peuters. En ze wilde het ook niet. Beter in huis getroffen, dat Joop me kan vinden, dan naar het bos waar je precies hetzelfde kan overkomen. Met de bewoners van nr. 24 zijn ze de enige achtergeblevene geweest in de straat.

Roelie heeft matrassen naar beneden gesjouwd en zo hebben ze zo goed mogelijk de nacht doorgebracht. Deze nacht doet nog lang zijn invloed gelden. Nog verscheidene nachten trekken de mensen uit hun huizen weg. Nog weken nadien worden er 's nachts straatluchtwachten georganiseerd. Alsof dit een volgende ramp zou kunnen voorkomen!

Roelie

Tussenfase

Maar de Moffen komen niet meer terug. Tenminste niet meer zo als die verschrikkelijke nacht. En het leven herneemt zijn loop. Op de Floralaan komen tanks van de Royal Scottish Guards.

Bevrijders met Elsje op de arm

Ze krijgen enkele dagen rust. Twee soldaten worden bij ons ingekwartierd. (Bill en Hank).

Wij ergeren ons aan dat soort Nederlanders, dat de hele dag loopt te schooieren om sigaretten, chocola of blikjes. Wij ergeren ons ook aan die soldaten, die voor zes zuurtjes een gulden durven vragen!

Ook de oorlog gaat verder. Het gaat niet zoals wij dat zouden wensen. De fronten zijn weer vast gelopen. In Best zitten de Moffen nog. De luchtlandingsactie bij Arnhem is niet geslaagd.

Op een vroege ochtend, we liggen nog in bed, horen we plotseling een vreemd geluid. Het onafgebroken geronk der vliegtuigen gaat al aan ons oor voorbij. In drie dagen hadden de Tommies het vliegveld zover hersteld, dat jagers er zonder bezwaar op konden landen en starten. Daardoor was de lucht boven Eindhoven het onbetwistbaar gebied der R.A.F. geworden.

Maar nu horen we een fluitend geluid en daarop metalen knallen. Later blijkt dat er juist om de hoek, op de Floralaan, een aantal scherfbommen gevallen zijn, midden in de openluchtkeuken der Tommies. Twee kleine kinderen gedood, een paar soldaten gewond.

Dat gebeurt nog een paar maal nadien. Het zijn de risico's van de oorlog, maar het maakt dat onze stemming er niet beter op wordt. We gaan kankeren op de Tommies, dat ze niet harder opschieten, dat ze ons geen voedsel brengen, dat ... ja wat al niet.

Als we weer eens zo zitten te mopperen bij Advokaat, zegt hij opeens: "Waarom doe je zelf dan niets, je zit hier maar te zitten, doe dan ook wat voor de bevrijding van 't Noorden".

Ik loop een beetje korzelig de straat op, zie een aanplakbiljet dat juist is opgehangen. "Vrijwilligers gevraagd om als verbindingsofficier met de geallieerden op te trekken. Inlichtingen

Ik loop tegelijk verder, stap het bureau binnen en geeft m'n naam en adres voor verdere inlichtingen.

Ik zal er wat van horen. Enkele dagen later, op Maandagmorgen brengt een padvinder een briefje. Of ik 's middags op het gemeentehuis wil komen, waar de Kol. De Broekert inlichtingen zal geven over de toetreding als verbindingsofficier. Ik ga er naar toe. Op het Gemeentehuis zijn meer reserve-officieren. Ook Lieuwes van nr. 6 en Kelderman verderop uit de straat. Ik heb van Coxie blanco-volmacht gekregen. Ze weet wel, als het moet, houdt ze me toch niet thuis.

De Kol. De Broekert is een oude bekende. Hij was in 1940 op dezelfde staf, waar ik was ingedeeld. Hij vertelt, wat er van ons gevraagd wordt. Hoe we betaald worden en hoe er voor ons gezin gezorgd zal worden is nog erg vaag. Dat moet nog geregeld worden. Maar de geallieerden hebben ons nodig. En het avontuurlijke trekt ons. Lieuwes kijkt me eens aan. Er moeten vier mensen zijn voor den Canadese unit, die Donderdag al weg gaat. Zullen we? Vooruit dan maar. De formaliteiten worden vervuld en even later gaan we naar huis om onze resp. vrouwen voorzichtig op de hoogte te brengen van ons zeer aanstaande vertrek. Dat is nog niet zo eenvoudig, maar Corrie is in dat opzicht geweldig. Ze vindt het verschrikkelijk, maar ze weet ook dat het moet, en dat het bovendien uitstel van executie zou zijn. Ook op de zaak moet nog van alles geregeld worden. Het gaat echter allemaal van een leien dakje en Donderdag 26 October ga ik om twee uur naar het gemeentehuis, waar we worden opgehaald. Ik ben weer militair.

"Liaison-officer"

In actie

26 October 1944

Zo ben ik dan liaison-officier geworden. Voorshands nog in burger, maar dat zal gauw veranderen. Bij het gemeentehuis staat een klein autootje dat het midden houdt tussen een vrachtwagen en een personenauto en dat, in voor ons 'Arabisch", een P.U. wordt genoemd. Een Nederlandse kapitein stelt zich voor. Hij zal ons bij onze bestemming brengen. Men had ons gezegd, dat we beter geen identiteitspapieren mee konden nemen, maar dat is niet waar. Daarom gaan we nog even langs huis om ons persoonsbewijs te halen. Ik kan Coxie nog even influisteren waar we naar toe gaan en dan begint de tocht in de richting van de Belgische grens. Via Reusel en Leuven komen we in Antwerpen. Wij kijken onze ogen uit naar alle lekkernijen, die wij alleen nog maar van horen zeggen kennen, maar die in België nog vrijelijk te koop zijn. Door de Scheldetunnel gaat het in de richting van Gent. Daar in een park van een buitenplaats is H.Q. Can. Army gevestigd.

Wij komen in een vreemde wereld. Het Hollands spreken moeten we nu maar afleren, we zouden er ook niets aan hebben, want niemand verstaat ons. Nog geen half uur zijn we in het kamp, of we zijn bepakt en bezakt met de volledige uitrusting van een Canadese officier. Practisch en degelijk is dat goed, een heel verschil met wat we voor de oorlog hadden. We eten in de "mess" en smullen van de Canadese rantsoenen, die we tot op dien dag alleen maar in de veldkeukens hadden mogen zien. Alle mensen zijn vriendelijk en proberen ons zo goed mogelijk op ons gemak te stellen. Na het eten blijven we nog wat in de mess, drinken een borrel met een paar officieren en moeten vertellen van onze ervaringen in de bezetting. Die eerste nacht is niet zo best. We hebben geen veldbed en slapen op de koude harde grond op een grondzeil met een paar dekens. Nooit heb ik het zo koud gehad!

27 October

De volgende morgen, 27 October, regent het. Job (*Lieuwes*) en ik worden in een open jeep gehaald

door een jonge luitenant van 18 Can. Armoured Car Regiment, de unit waarbij we worden gedetacheerd.

Waarheen het gaat, weten we nog niet, dat blijft weer een verrassing. Hun Headquarters blijkt te zijn in een groot hotel in Le Coq sur Mer. Daar ontmoeten we een collega-liaisonofficier, die al lang bij het regiment is. Hij komt uit West Indië, van hem leren we de eerste beginselen van onze toekomstige taak en ook horen we, dat het voorlopig rust is, maar dat je daar nooit zeker van bent. Enfin, dat leren we in de loop der weken ook zelf wel.

Hier scheiden onze wegen en het zal een hele tijd duren voor ik Job weer zie, want hij en ik komen ieder bij een afzonderlijk squadron van dit pantserwagenregiment. Ik ga naar een ander hotel en leer mijn collega's waar ik de eerstkomende maanden mee zal werken, kennen. Het zijn allen jonge kerels, ik ben de oudste van het stel. Ze hebben al heel wat meegemaakt vanaf de kusten van Normandië en vermeien zich nu in een zalige rust. Er wordt wat gebiljart, gepingpong. Anderen schrijven brieven naar huis. 's Avonds is het feest. Het drankrantsoen, dat iedere maand verstrekt wordt, is juist aangekomen en met behulp van Belgische likeur worden cocktails gemaakt. Het gebeurt echter op enigszins primitieve wijze. Een paar flessen worden gelegeerd in een grote melkbus, dan goed schudden en de cocktail is klaar. De enige glazen die er zijn, zijn limonadeglazen, maar daar lusten ze het ook wel uit. Ik moet natuurlijk ook meedoen; nu heb ik in vijf jaar niets meer gehad, 't is dus te begrijpen dat ik voorzichtig ben. Dat helpt echter niet veel, want het duurt niet zo erg lang, of ik zie de zaak om me heen draaien. Ik kan me nog naar boven werken, vindt een toilet en kan de inhoud van mijn maag al gauw weer kwijt. Ik tuimel in bed en val in een vast slaap waaruit ik 's morgens – 28 October- gewekt wordt door een oppasser, die me vertelt, dat het ontbijt klaar is. Er zijn echter niet veel mensen aan tafel, er blijken nog meer zieken te zijn. Ik laat het ontbijt met porridge (met room) en gebakken spek (hoe smaakt dat ook weer?) echter goed smaken en heb nergens last meer van. Het regent nog onafgebroken. Nieuws is er nog niet en ik zoek een kapper op, om mijn haar te laten knippen. Dat is er in de drukte der laatste dagen niet van gekomen. Om elf uur is een bespreking van alle officieren, ze noemen dat een O-group. Het blijkt, dat we misschien vanmiddag gaan vertrekken. Alles wordt klaargemaakt, maar om twee uur wordt de zaak afgelast. Dan gaan we maar naar de 'show', een cabaretvoorstelling die voor de troepen wordt gegeven. Ik kan nog wel niet alles volgen, maar amuseer me toch best. Van één van mijn nieuwe vrienden krijg ik een hoeveelheid sigaretten, in Nederlandse distributietaal wel vier weekrantsoenen!

's Avond is het veel rustiger dan gisteren. De drank is blijkbaar op. Er wordt thee gezet en er komen heerlijke koekjes en bonbons op tafel, geschenken van familieleden uit Canada.

29 October

Zondagmorgen om negen uur is het afmarcheren. Ik krijg een plaats toegewezen in de 'Hop', de Rode Kruisauto en voort gaat het onbekende verten tegemoet. We rijden via Brugge en Antwerpen naar Brasschaet, een oud Duits krijgsgevangenkamp, nog vroeger een Belgisch remonedepot. Daar blijven we voor vandaag. Het is intussen mooi weer geworden. Ik bemachtig wat warm water een spiegelkje en op het spatbord van een drietonner wordt een toilettafel geïmproviseerd en zo kan ik me eens scheren, ik merk dat ik langzamerhand in de kring wordt opgenomen. Ik praat maar veel met iedereen, ik vraag veel en dikwijls gekke dingen. Dat is het enige middel om gauw thuis te raken en om het Engels onder de knie te krijgen. Nog steeds gebeurt er niets, alleen vallen zo nu en dan V1's 'Boche-bombs', zoals zij dat noemen, onprettig dichtbij.

30 October

De volgende morgen is het vroeg dag. We rijden in Oostelijke richting en komen via Baarle-Nassau weer in Nederland terug. Wonderlijk, vier dagen geleden reed ik bij Reusel als burger over de grens, nu kom ik als militair weer terug en het lijkt wel, alsof er een maand voorbij gegaan is.

Overal zie ik de sporen van de oorlog: vernielde boerderijen, stuk geschoten tanks. Mijn vrienden wijzen me op de kentekenen, 't zijn Poolse tanks. Overal waar zij vochten, zie je de overblijfsels, ze zijn roekeloos met hun materiaal.

In Gilze wordt gestopt voor de middagrust. Even een gat in de grond, een blik water erop, benzine eronder en het water kookt in een minimum van tijd. Dan blikjes in het water, even koken en het eten is klaar. Afgunstig staan de kinderen er om heen. Eén dag geleden was de Mof hier nog. Zij weten nu pas, wat vrijheid is en voor hen is dat het fantastische eten van de Canadezen!

In de O-group horen we onze taak: in de steenfabriek bij Dorst verschuilt zich een 30-tal Nederlandse SS'ers. Aan ons de taak die op te ruimen. Langzamerhand gaat het nu door de velden naar de grote weg Breda-Tilburg. Overal staat het geschut in stelling en ze staan er niet werkeloos. De grote weg is uitgestorven. Omgekapte bomen liggen kris kras over de weg. We rijden er omheen en bereiken eindelijk Dorst. Daar staan op de weg een paar Poolse tanks. Zij waren er eerder dan wij, de SS-ers zijn er tussen uit en ons werk was al gedaan, voor wij er aan te pas komen. Op de weg liggen een paar gedode Duitsers, vermorzeld door de Poolse tanks. Vreemd, het zijn ook mensen, maar op dat moment is het bijna een genoegen ze zo te zien. Ik moet kwartier zoeken voor de nacht en vind dat in het postkantoor. Alle bewoners slapen nog in de kelders; twee uur geleden waren ze nog onder Duitse bezetting, nu zijn ze vrij, maar ze vertrouwen het nog niet. Ze zijn nog bang voor de kanonnen, die overal om hen heen staat te schieten.

Ik maak een goede nacht in het bed van de postdirecteur en ben op tijd weer present voor het volgende traject.

31 October

Door de nog niet ontwaakte stad Breda rijden we weer in Zuidelijke richting. Ik weet dat de Westhoek van Brabant nog niet vrij is en dat de Moffen hier verbeterd weerstand bieden om zoveel mogelijk materiaal over de Moerdijk te krijgen. Door Zundert en Rijsbergen komen we in Sprundel, waar we het eskadron moeten onderbrengen voor enkele dagen.

Rust

Ik word vooruit gestuurd om ruimte te zoeken. Een jonge kapelaan met de oranjeband om is me behulpzaam en weet een prachtige gelegenheid. De oude pastoor heeft de hele pastorie ontruimd en woont zelf in de keuken. Dat is een goede gelegenheid voor ons. Alle officieren met hun helpers vinden er onderdak en naast de pastorie is de school. Schitterend voor de troep. De Staghounds (onze pantserwagens) op het kerkplein en de rest van de colonne in de Dorpsstraat. Iedereen is tevreden, behalve de oude pastoor die liever zijn pastorie in eigen beheer had gehouden. Hij moppert en kijkt als een oorwurm. De huishoudster weet echter wel hoe ze haar pastoor moet aanpakken. De mensen zijn nu allemaal blij, ze zijn nu nog gul. Mijnheer Pastoor moet nu proberen zijn klokken, die de Moffen hebben weggehaald, terug te verdienen. Dat is een goed idee en Mijnheer Pastoor gaat er op uit. En met iedere tocht wordt zijn humeur beter. Het resultaat is beter, dan hij verwacht had. Het is vermakelijk de mensen te zien opkijken, als ze merken dat die Canadees een Hollander is!

De tweede dag in Sprundel komen twee jongens op me af. Of ik Eindhoven ken. En hoe,... ik woon er en mijn vrouw en de peuters zijn er achtergebleven. Ja, ze willen er naar toe. Ze zijn juist voor de bevrijding uit Den Haag in Brabant gekomen en zijn hier blijven steken. Ze willen naar Eindhoven om zich te melden als vrijwilliger. Den Haag ken ik ook, daar wonen mijn moeder en mijn broers. Hoe of ik heet. We maken kennis en de jongens zijn vrienden van mijn jongste broer. Een oude waarheid: "Wat is de wereld klein". Ik geef ze een brief mee voor Corrie, ze zullen hem bezorgen. Later hoor ik, dat ze zes weken in mijn huis hebben gewoond. Vrijwillig dienst nemen was niet heel eenvoudig. In Sprundel blijven we tien dagen. Ik krijg er van alles uit de Officer's shop: een trench coat, overhemden, handschoenen, dassen, schoenen, zodat ik er nu beter uit ga zien. Men zorgt voor een veldbed voor me, dat me na de hele oorlog en ook nog daarna trouw zal dienen.

Ik draag nu 'Pips' op mijn schouders, zodat men kan zien dat ik officier ben.

Het "symbool" van de Manitoba Dragoons

De "Manitoba Dragoons" (andere naam voor 18th Arm. Car Regt) zijn fijne kerels, ik leer ze steeds meer waarderen. Ik hoor dingen waar ik vroeger niets van wist. Over Canada en zijn bewoners, hun leven en werken. Mijn blik wordt wijder en ik ben blij dat ik bij hen gekomen ben.

De strijd om de Moerdijk gaat intussen voort. Wij kunnen niets doen, het terrein is ongeschikt voor onze wagens, de infanterie moet hier het werk doen. Steeds meer artillerie wordt ingezet. Typhoons worden aangetrokken en eindelijk is Brabant schoongeveegd.

Dan treedt een nieuwe fase in. We worden bezettingsleger, maar in de goede zin van het woord. Ons regiment krijgt de bewaking en beveiliging van het gebied tussen het water van Hollandsch Diep vanaf Moerdijk tot Tholen – en de Mark. Dit zal wel winterwerk worden, want het ziet er niet naar uit, dat voor de winter nog een offensief zal worden ingezet.

Bewakingsdienst

Onze dagen in Sprundel zijn geteld. Ik moet er weer op uit om nieuwe kwartieren te zoeken. In eerste instantie vind ik die in een scholencomplex in Liesbos bij Breda. Dat duurt echter maar een dag en dan gaan we het verwoeste West-Brabant in. Aan de vooravond hiervan ga ik naar een bespreking op RHQ (regimental headquarters) en vind daar Job enKelderman, die van de Amerikanen is weggehaald en bij D (=Dog) Squadron is geplaatst. Ik moet een ruimte zoeken in Standdaarbuiten, maar dat is een heksenwerk, want bij dit gehucht lag een brug over de Mark, die de Moffen hardnekkig verdedigden. Er zijn dan ook geen onbeschadigde huizen meer in Standdaarbuiten. Halverwege Standdaarbuiten – Fijnaart staat een aardig huisje, wat niet gek zou zijn als squadron headquarters. Als we binnen stappen zijn de bewoners juist bezig de zaak uit te mesten. Want het lijkt wel een varkensstal. Stroo een voet dik in de kamers, daartussen allerlei kledingstukken, resten eten enz. De bewoner uit zich in vrij ongekuiste taal over hun "bevrijders". We overtuigen hem, dat het de Moffen zijn geweest, die, voor ze aftrokken de beest hebben uitgehangen. Aan de restanten van Amerikaanse sigaretten en blikjes weten we echter zelf wel, dat dat niet zo is. De Amerikaanse Infanterie heeft zich hier niet van zijn beste zijde laten kennen.

We bivakkeren tenslotte enkele dagen in een huis, waarvan alle ruiten defect zijn en trekken dan naar Zevenbergen. We konden daar niet eerder in terecht, omdat de brug over de Mark gesprongen was. Nu hebben de engineers een baileybrug gelegd en kunnen we tot in de kom doordringen. Hier vinden we tenslotte een goede gelegenheid, waar we enkele maanden wel zouden kunnen doorbrengen. Detachementen worden geplaatst in Klundert, Noordschans en Rodevaart die er voor zullen moeten zorgen dat geen Duitse patrouilles van over de Moerdijk in ons gebied zullen doordringen. Erg afdoende is het scherm niet en na korten tijd worden we dan ook versterkt met O.D. die door de Canadezen 'Orange Brigade' genoemd wordt. Deze mensen, goedwillend of fanatiek als ze zijn, bezorgen me toch een hoop last, omdat ik hun gebreken of slechte eigenschappen, hetzij moet goedpraten bij mijn Canadese Commandant, hetzij moet bepleiten bij Nederlandse instanties. Veel werk geven ook de bewoners, die om allerlei werkelijke of onwerkelijke redenen een reisvergunning naar de rest van Brabant willen hebben. De burgemeester van Zevenbergen is een zeer vriendelijk en zeer energiek man, waar ik veel steun aan heb.

Ik maak me veel vrienden in Zevenbergen. Het leven gaat rustig door. Veel actie is er niet. De Moffen gooien zo nu en dan eens wat granaten over het Hollands Diep. Dat brengt dan soms nieuwe schade in het toch al zo geteisterde gebied. Zevenbergen zelf heeft een aanval van Typhoons te verduren gehad en toen de Moffen wegtrokken hebben ze eerst de kom van de gemeente met fosforbommen in brand gestoken.

't Wordt langzamerhand winter en 's avonds zitten we bij de haard. 't Leven is goed en rustig en wanneer niet af en toe meldingen doorkwamen van V2-'s, die in het Noorden opgaan, zou je niet geloven dat er oorlog was. Uit Canada komen veel 'gift-parcels' en we smullen van eigengebakken cake, candy en vele andere lekkernijen. Cigaretten zijn er in overvloed.

Soms is er even een incident. Een paar O.D.ers zien een gestalte met een Duitse helm op. Ze roepen hem aan en plotseling heeft er een schot door de arm. Van de Duitser, zo hij er al ooit geweest is, geen spoor.

Er komen een paar man met een bootje over het water. Ze worden bij me gebracht en na een paar uur blijkt het, dat ze NSB-er etc. zijn geweest, die met de Moffen uit Breda zijn meegetrokken en nu over het water zijn gezet, voor sabotage of wie weet waarvoor.

Langs de rivier is een verboden zone, waar niemand in mag. Dat is voor velen teveel gevraagd, als je weet dat er voedsel ligt, terwijl dat in de rest van Brabant maar schaars is. Zo komen een paar mensen bij Noordschans over een terrein waarvan bekend is, dat er mijnen liggen. De sergeant van de O.D. loopt naar ze toe om ze te waarschuwen, is daarbij blijkbaar onvoorzichtig en stapt op een mijn. Hij verliest een been en wordt naar het hospitaal gebracht.

Kelderman is ongelukkig. Drie dagen zit hij met zijn squadron in Willemstad. Er zal juist een fles worden aangebroken, als de Moffen aan de overkant van hun aanwezigheid blijf wensen te geven. Een granaat komt in het kwartier en Kelderman krijgt een splinter in zijn been. Hij wordt naar Antwerpen gebracht en zal later naar Engeland gezonden worden.

Het loopt tegen Sint-Nicolaas en de Canadezen bereiden zich voor om hiervan een uitbundig kinderfeest temaken. Uiteraard ben ik betrokken bij deze gebeurtenis. Ik zal nl. de goede Sint moeten uitbeelden. Vijftig kinderen uit de meest behoeftige gezinnen worden uitgenodigd en hebben een smulfeestijn, zoals zo nog nooit in hun leven hebben meegemaakt.

In die periode ben ik ook eens thuis geweest.

Een auto van de O.D., benzine van het squadron, allerlei lekkernijen uit de keuken en uit de pakketten uit Canada maken dit bezoek tot een waar feest.

Coxie heeft een evacueetje, Cees geheten, die best met de peuters kan opschieten.

Overigens valt het niet mee thuis met de kokerij en de voeding. 't Is nog niet best en je schaamt je eigenlijk een beetje dat je het zelf zo goed hebt en ze thuis zo stumperen moeten.

Kort na Sint-Nicolaas komt er verandering. We gaan verhuizen naar Bergen op Zoom. Maar eerst wordt er nog een groot Regiments Dinner gehouden in Roosendaal, ter ere van de vertrekkende regimentscommandant Col Roberts. Het wordt een prachtig feest in het Oude Raadhuis van Roosendaal, dat met zijn eiken betimmering en fraaie luchters een geweldige indruk maakt op mijn Canadese vrienden.

In Bergen op Zoom betrekken we een groot klooster. Hier zal het regiment een volledige rust krijgen. Lang zal ik er niet van profiteren, want na enkele dagen trek ik weer naar Zevenbergen om assistentie te verlenen aan onze opvolgers aldaar, 62 Antitank battery. Zij hebben geen L.O. en daarom word ik er maar heen gestuurd. Als ik er enkele dagen ben, wordt er het overschot van een Amerikaanse soldaat gevonden in de polder. Hij heeft er zes weken in een greppel gelegen, maar ziet nog volkomen gaaf. Een mortierscherf heeft hem gedood. Na een week verhuist de batterij naar Fijnaart. Ik ga weer mee, maar ben er nauwelijks of word weer opgehaald door de Manitoba Dragoons.

Ardennen-offensief

Er is inmiddels weer iets gebeurd. Gen. Feldmarschall Von Rundstedt heeft volmaakt in 't geheim zijn troepen geconcentreerd en heeft een offensief ontketend in de Ardennen. 't Gaat helemaal niet best en veel troepen van het tweede Britse Leger worden van hun bewakingstaak losgemaakt en andere uit hun rustperiode gehaald. Zo moet mijn eskadron een plaats innemen langs de Maas, tussen Geertruidenberg en Waalwijk. Ik breng een nacht door in Oosterhout en ga dan naar Raamsdonksveer. Hier heb ik een heel onprettige tijd. Niet omdat het een onaangename, gevaarlijke positie is, want ik wist vooruit dat dat ook gebeuren kon. Aan de overkant van de Maas liggen nl. volgens inlichtingen een aantal valschermjagerdivisies gereed om bij het eerste teken van slagen van de Ardennenactie, door te stoten naar Antwerpen. We liggen met een eskadron tegenover de brug van Keizersveer. Achter ons een enkele brug bij Oosterhout. Verder afgesloten. Maar dat hindert me toch het meeste niet. Er is nog iets anders gebeurd in de week dat ik bij 62 A.T.T. was.

Ergens bij een onderdeel is een liaisonofficier betrapt toen hij met een zender berichten doorgaf aan de Moffen. Nu zijn er meer securitymaatregelen genomen en onze C.O, die toch al wantrouwend van aard is, houdt me nu overal buiten. Ik loop er maar zo'n beetje voor spek en bonen bij. Ik besluit daarom tenslotte overplaatsing aan te vragen. Direct resultaat heeft dit nog niet. Intussen is de

spanning groot. Rondom ons stafkwartier is het huis van de burgemeester zijn brengunopstellingen. Een verdedigingsplan wordt gemaakt. Als we er enkele dagen zitten, meldt de OD, die de brug naar Oosterhout bewaakt, dat daar een paar geallieerde soldaten, maar die Duits spreken, bij de brug zijn en er naar kijken. Het blijken Poolse onderofficieren te zijn, die opdracht hebben, bij het minste alarm de brug te laten springen. Wij zullen dan in de val zitten. De bezetting wordt versterkt met 2 compagnieën Belgische fuseliers en een detachement commandotroepen. De laatsten doen raids naar de overkant, een verdraaid gevaarlijk karweitje. De fuseliers zijn van goede wil, maar nog niet zo best opgeleid. Bij een patrouilletocht stoten 2 patrouilles op elkaar. Een hevig gevecht ontbrandt. Enkele doden vallen aan weerszijden, voor het misverstand is opgehelderd.

Enkele dagen later beginnen de Moffen het dorp granaten cadeau te geven, wat echter minder wordt geapprecieerd.

Kerstmis komt. In het Canadese leger is het de gewoonte, dat met Kerstmis aan de soldaten een Kerstmaal wordt aangeboden door de officieren. Ook hier aan het front gebeurt dat en het is een goed feest.

Kort na Kerstmis is er 's morgens om half zeven alarm. De Moffen komen! Een paar boten hebben zich van de overzijde losgemaakt. De artillerie komt in actie. We horen geweer- en mitrailleurvuur. Iedereen is in gespannen verwachting. Het loopt met een sisser af!

Met Oudjaar ga ik naar Eindhoven. Oud en Nieuw thuis! De voedselsituatie is iets verbeterd. In Eindhoven hoort men nu geen kanongebulder meer. Alleen de vliegtuigen maken het nog rumoerig. Op Nieuwjaarsdag is er plotseling iets bijzonders. Veel vliegtuigen in de lucht. De afweer maakt er een heksenketel van. De Luftwaffe doet een laatste poging. Luchtgevechten boven de stad. Het is al gauw voorbij. Dit is de laatste maal dat ik Duitse vliegtuigen zie.

Als ik in Raamsdonksveer terug kom, ligt er een opdracht van Kapt. Mauve. Ik moet me op 4 Januari melden bij Army Headquarters met volledige uitrusting. Overplaatsing!

Naar 4 Can. Arm.Div.

Met de jeep word ik naar Tilburg gebracht. Geen Army-headquarters. Die zijn verhuisd naar Turnhout. Daar zijn ze ook al niet. De verhuizing is niet doorgegaan. Weer terug naar Tilburg. In een kazerne zit inderdaad Maj. Mauve (juist bevorderd). Ik moet een paar dagen in Tilburg wachten en ga dan met hem naar Ulvenhout, waar HQ 4 Can. Arm. Div. ligt. Ik word aan die staf toegevoegd. Hier blijf ik voor de rest van de oorlog. De staf zal juist verhuizen naar Vught. Dat gebeurt dan ook de volgende dag. Er is nog steeds geen actie en dus blijft het ook voor mij erg kalm. Het Ardennenoffensief is doodgelopen. Iedere morgen horen we het laatste nieuws op de 'conferensi' (?), zoals dat heet.

Na een week word ik overgeplaatst van Main Div. naar Rear Div., dat is een ander gedeelte van het Hoofdkwartier. Deze houdt verblijf in Boxtel. Daar ontmoet ik een wonderlijk mannetje, capt. Clark, waar ik de rest van de oorlog een zeker soort antipathie tegen zal houden. En hij tegen mij. Waarom? Dat is moeilijk te zeggen, we passen niet bij elkaar! Gelukkig ontmoet ik ook anderen en de lui, waar ik me het meeste mee zal moeten bemoeien, zijn de mensen van 221 Civil Affairs Detachment, Major Stubbs, Major Hayes, Capt Wilson en Capt Avery. Met hen zal ik verder lief en leed delen, in de slittrenches liggen, over de Rijn trekken, VE day vieren, ja wat niet al!

Voorlopig van dit alles echter geen sprake. We nestelen ons in 's-Hertogenbosch en blijven daar zes weken. Zes weken van niets doen en afwachten. Ik zie er verschillende films, die in Nederland eerst in 1947 te zien zullen zijn, we gaan naar shows, die door verschillende variétégezelschappen worden

gegeven. We juichen bij interdivisionele bokswedstrijden. Er zijn dansavonden, waarop iedereen zich buitengewoon amuseert. Als we na een show onze dames, nichtjes van onze hospita, naar huis brengen per 15 cwt, krijgen we plotseling op de Orthensedijk enkele salvo's van de moffen aan de overkant van de Maas. Bill Avery heeft vergeten de koplampen uit te draaien! In Den Bosch hebben we veel last van V.1's. Onafgebroken vliegen ze over de stad in de richting van Antwerpen. Dat ze daar niet altijd aankomen is een tweede. Op een goede dag tijgen we naar Udenhout, waar zo'n apparaat het instituut van debielen etc. bijna heeft vernield. 't Is fantastisch wat voor schade één vliegende bom kan aanrichten. De schildwacht van 10 C.I.B. headquarters had een enerverende ontmoeting met een V.1. Midden in de nacht ziet hij zo'n apparaat in glijvlucht op zich afkomen. Binnen enkele ogenblikken zal het tegen het gebouw ontploffen, het resultaat laat zich slechts raden. Maar nee, enkele meters voor de gevel begint het mechanisme weer te werken en het gevaar is geweken. 3 kilometer verder wordt een klooster vernield!